

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

III/668/2017.

Az Alkotmánybíróság teljes ülése jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 461. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezéseket elutasítja.

Indokolás

I.

- [1] 1. A Pécsi Törvényszék bírója 15.B.233/2016/35-II. számú végzésében, a Fővárosi Törvényszék bírója 501.B.1688/2016/39. számú indítványában és a Tatabányai Törvényszék a 8.B.379/2016/39. számú indítványában az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján a bírósági eljárás felfüggesztése mellett a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 461. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó bírák tanácsai előtt kábítószerre tartással elkövetett kábítószer birtoklásának büntette, illetve kábítószer-kereskedelem büntette miatt vannak folyamatban büntetőeljárások, amelyek mindegyikében a nyomozás során tartott házkutatás, illetve ruházatátvizsgálás során – más kábítószeres és egyéb eszközök mellett – AB-CHMINACA és MDMB-CHMICA nevű szintetikus cannabinoidokat is találtak, illetve foglaltak le a nyomozó hatóság eljáró tagjai.
- [3] Az ügyek tárgyi összefüggésére tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezéseket az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 58. § (2) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [4] 2. A bírói kezdeményezésekben megállapított, alkotmányjogi probléma alapjául szolgáló tényállás szerint a Btk. támadott rendelkezése az említett szintetikus

cannabinoidok vonatkozásában a jelentős, illetve különösen jelentős mennyiség meghatározásához a tiszta hatóanyag-tartalom „hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának” valahányszoros mértékét rendeli figyelembe venni, szemben más kábítószeres a Btk. 461. § (1)–(3) bekezdéseiben foglalt, tiszta hatóanyag tartalmának tömege (vagy a növényegyedek száma) alapján konkrétan számszerűsített mennyiségével.

- [5] Az indítványozó bírák érvelése szerint a támadott rendelkezés azért alaptörvény-ellenes, mivel a jogalkalmazó számára nem, vagy kizárólag önkényesen értelmezhető, azaz nem egyértelmű és ennek megfelelően kiszámíthatatlan jogalkalmazáshoz vezethet, ezáltal sértve a jogbiztonságot. Előadták azt is, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés pontatlan meghatározásának következménye, hogy a „hozzá nem szokott fogyasztó” és „az átlagos hatásos adag” fogalmak tartalmát a jogalkalmazó jelenleg orvosszakértő kirendelésével határozhatja meg, ez viszont a hatalommegosztás elvét sérti. Az indítványozó bírák kifejtették, hogy maguk a szakértők a szakvéleményükben utaltak arra, hogy – konkrét ajánlás, módszertani útmutató hiányában – az említett fogalmak meghatározásakor különböző weboldalakon a fogyasztók által megosztott információkat értékelve készítik el szakvéleményüket, ami – szól az indítványozó bírák érvelése – a tisztességes eljárásához való jogot sérti. Végül utaltak arra is, hogy azok az elkövetők, akiktől olyan kábítószer foglaltak le, amelynek mennyisége a támadott jogszabályi rendelkezés alapján állapítandó meg – a jogalkalmazás esetlegessége okán – hátrányosabb helyzetben vannak azokhoz az elkövetőkhöz képest, akik a bűncselekményt olyan kábítószerre követik el, amelyek mennyiségének megállapításához a Btk. egyértelmű meghatározást használ.
- [6] Az indítványozó bírák érvelése szerint a jogalkotónak valamennyi kábítószer esetében pontosan meg kellene határoznia azt a tömeget, amelynek figyelembevételével megállapítható az adott kábítószer mennyisége.
- [7] A Tatabányai Törvényszék bírása másodlagos kérelmében – a fentiekben említett jogalkotói megoldás hiányában – szükségesnek tartja a nem egyértelmű terminológia (hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagja) pontosabb, egzaktabb meghatározását.
- [8] Az indítványozó bírák álláspontja szerint tehát a törvényhozó elmulasztotta megfelelő részletességgel rögzíteni a Btk. 461. § (4) bekezdésében bizonyos kábítószeres mennyisége meghatározásának szabályait, megsértve ezzel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, C) cikk (1) bekezdését, XV. cikk (1) és (2) bekezdéseit és XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdéseit.

[9] Mindezekre figyelemmel az indítványozó bírák a Btk. 461. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, *pro futuro* megsemmisítését és a mulasztást előidéző jogalkotó feladatának teljesítésére történő felhívását kérték.

II.

[10] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„C) cikk (1) A magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

[11] 2. A Btk. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„461. § (4) A 176–180. § alkalmazásában az (1)–(2) bekezdésben nem szereplő kábítószer esetén a kábítószer

a) csekély mennyiségű, ha annak tiszta hatóanyag-tartalma a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának hétszeres mértékét nem haladja meg,

b) jelentős mennyiségű, ha annak tiszta hatóanyag-tartalma a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának száznegyvenszeres mértékét meghaladja,

c) különösen jelentős mennyiségű, ha annak tiszta hatóanyag-tartalma a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjának ezernégyszázszoros mértékét meghaladja.”

III.

- [12] 1. Az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen azt kell megvizsgálnia, hogy a bírói kezdeményezések megfelelnek-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek.
- [13] Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b*) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezheti a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását.
- [14] 1.1. Az Alkotmánybíróság már több döntésében leszögezte, hogy a bírói kezdeményezés csak jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányulhat, bíró a folyamatban lévő ügyben alaptörvény-ellenes mulasztás kimondását nem indítványozhatja {lásd például 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [62]; 3135/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [19]–[20]; 3238/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [10]; 3076/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [12]}. Az Alkotmánybíróság megállapította ezért, hogy a bírói kezdeményezések abban a részükben, amelyben a jogalkotói mulasztás megállapítását indítványozzák, nem felelnek meg az Abtv.-ben írt feltételeknek.
- [15] 1.2. Az egyedi utólagos normakontroll eljárást kezdeményező bírói indítványnak az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha tartalmaz az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét, az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és megfelelő indokolást is tartalmaz. Ezenkívül megjelöli a sérelmezett jogszabályi rendelkezést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését.
- [16] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezések – az Alaptörvény C) cikkének, XV. cikk (1) és (2) bekezdéseinek, XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdéseinek sérelmét állító részükben – nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pontjában meghatározott feltételnek, ugyanis nem tartalmaznak megfelelő részletességű indokolást arra nézve, hogy a támadott jogszabály miért ellentétes az említett alaptörvényi rendelkezésekkel.

- [17] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezéseket a fentiekben ismertetett részükben érdemben nem vizsgálta.
- [18] 2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezések – az Alaptörvény B) cikkének sérelmét állító részükben – megfelelnek az Abtv. 25. §-ában foglalt, valamint Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban meghatározott feltételeknek, ezért e körben érdemi vizsgálatot folytatott le.
- [19] 3. Az igazságügyi miniszter – mint a Btk. kezdeményezője – az Abtv. 57. § (1b) bekezdése alapján megküldte az ügyvel kapcsolatos véleményét az Alkotmánybíróságnak. Az igazságügyi miniszter a bírói kezdeményezésekben kifejtett érveléssel nem értett egyet, álláspontja szerint az indítványozó bírák által kifogásolt fogalom – nyelvtani és logikai értelmezés szerint – konkrétan nem beazonosítható, általában a kábítószerhez hozzá nem szokott és orvos/egészségügy-statisztikai szempontból átlagos tömegű, magasságú, egészséges emberre pszichoaktív hatást kifejtő mennyiséget jelent.

IV.

A bírói kezdeményezések nem megalapozottak.

- [20] 1. A Btk. az értelmező rendelkezések körében, a 459. § (1) bekezdésének 18. pontjában a foglaltak alapján az alábbi anyagokat tekinti kábítószernek:
- az 1988. évi 17. törvényerejű rendelettel kihirdetett, az Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló, Genfben, 1972. március 25-én kelt Jegyzőkönyvvel módosított és kiegészített, az 1965. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a New Yorkban, 1961. március 30-án kelt Egységes Kábítószer Egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott anyag,
 - az 1979. évi 25. törvényerejű rendelettel kihirdetett, a pszichotróp anyagokról szóló, Bécsben, az 1971. évi február hó 21. napján aláírt egyezmény mellékletének I. és II. Jegyzékében meghatározott veszélyes pszichotróp anyag és
 - az emberi alkalmazásra kerülő gyógyszerekről és egyéb, a gyógyszerpiacot szabályozó törvények módosításáról szóló 2005. évi XCV. törvény 2. számú mellékletében meghatározott pszichotróp anyag.
- [21] A Btk. a fogalom meghatározásakor tehát visszautal az említett nemzetközi szerződések felhívott jegyzékeire, illetve a megjelölt jogszabály felhívott mellékletére, amelyek taxatív felsorolást tartalmaznak a kábító hatású anyagok tekintetében. Ennek a szabályozási módnak a főbb jellemzője, hogy eseti jellegű, tehát „az újabb szerek

megjelenésekor a jogalkotás ezekre eseti módosítással egyenként terjeszti ki hatókörét” [54/2004. (XII. 13.) AB határozat, ABH 2004, 690, 718.].

- [22] 2. A jogalkotó a Btk. 461. § (1) – (3) bekezdéseiben bizonyos, ott felsorolt kábítószer mennyiségét oly módon határozza meg, hogy feltünteti az adott kábítószer csekély mennyiségének – a tiszta hatóanyag-tartalom konkrét tömegével, illetve a növényegyedek számával kifejezett – felső határát, majd a jelentős és különösen jelentős mennyiségeket az említett felső határ húszszorosában, illetve kétszázszorosában rögzíti.
- [23] A Btk. támadott 461. § (4) bekezdésében foglalt értelmező szabályban – a 461. § (1) és (2) bekezdésben nem szereplő kábítószer vonatkozásában – a jogalkotó nem számszerűsíti az előzőekben ismertetett módon a csekély, jelentős és különösen jelentős mennyiségeket, hanem azokat az indítványozó bírák által kifogásolt fogalom (hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagját jelentő tiszta hatóanyag-tartalom) hétszeres, száznegyvenszeres, illetve ezernégyszázszoros mértékének figyelembevételével határozza meg.
- [24] 3. Az indítványozó bírák érvelése szerint a támadott értelmező rendelkezés azért okoz bizonytalanságot, mert határozatlanságuk folytán a jogalkalmazó számára nem, vagy kizárólag önkényesen értelmezhető a „hozzá nem szokott fogyasztó” és „az átlagos hatásos adag” fogalmak. Mivel a rendelkezés nem egyértelmű, a jogalkalmazó annak tartalmát jelenleg orvosszakértő kirendelésével határozhatja meg, de ez sem szünteti meg a bizonytalanságot, mivel maguk a szakértők is hangsúlyozzák, hogy a hatásos adag mennyisége függ a fogyasztó egyéni tulajdonságaitól, valamint a kábítószer-használat módjától is (például más-más mennyiség szükséges az intravénás, mint a szájon át történő használat esetén). Az indítványozó bírák szerint tehát a jogalkotás kiszámíthatatlan, ezért a jogbiztonság követelménye alapján szükségesnek tartották, hogy a jogalkotó valamennyi kábítószer vonatkozásában pontos tömegadat megjelölésével határozza meg a különböző mennyiségi határokat, vagy legalább pontosítsa a kifogásolt fogalmakat.
- [25] 4. Az Alkotmánybíróság az alábbiak okán nem osztotta a bírói kezdeményezésekben felhozott érveket.
- [26] 4.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság. A jogbiztonság az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek. A jogbiztonság egyik legfontosabb alapkövetelménye a jogszabályok kiszámíthatósága és az egyes jogi normák egyértelműsége {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 59, 65.; 38/2012. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [84];

3047/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [13] és [16]; 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]; 24/2013. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [48]; 33/2014. (XI. 7.) AB határozat, Indokolás [32]}. Kifejezetten a büntetőjogi normákkal kapcsolatban állapította meg az Alkotmánybíróság, hogy „[...] a büntetőjogi szankció kilátásba helyezésével tilalmazott magatartást leíró diszpozíciónak határozottnak, körülhatároltnak, világosan megfogalmazottnak kell lennie. Alkotmányossági követelmény a védett jogtárgyra és az elkövetési magatartásra vonatkozó törvényhozói akarat világos kifejezésre juttatása” {30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 176.; megerősítve: 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [59]}.

- [27] 4.2. Az Alkotmánybíróság megvizsgálta a szabályozás jogalkotói indokát és arra a következtetésre jutott, hogy mivel a Btk. 461. § (1) bekezdésében nevesített kábítószeresek régóta azonosított, a leggyakrabban előforduló kábító hatású anyagok, amelyek összetétele állandóságot tükröz, nem volt akadálya annak, hogy a mennyiségüket a jogalkotó számszerűsítse, figyelemmel az olykor több évtizedes – a kábítószeresek esetén relevanciával bíró szakértői vélemények által is alakított – joggyakorlatra.
- [28] A felsorolásban nem szereplő, egyéb kábítószeresek mennyiség-meghatározása esetében a jogalkotó a támadott jogszabályban egy olyan absztrakt mércét alkotott, amelynek célja, hogy a különböző típusú és összetételű kábítószeresek mindegyike esetén általánosan alkalmazható legyen. Megfigyelhető nemzetközi tendencia ugyanis, hogy nagyon könnyen és gyorsan előállíthatóak olyan kábító hatású anyagok, amelyek a már kábítószernek minősülő anyagok kémiai összetételének megváltoztatása okán jogilag nem osztják az adott kábítószer sorsát, mégis hatásukban az eredeti szerhez nagyon hasonló hatást váltanak ki. Ezzel a kábítószer előállításban érdekelt szereplők időt nyernek, hiszen addig az időpontig, amíg a megváltozott összetételű szer a jogalkotó nem minősíti kábítószerre (vagy legalább új pszichoaktív anyaggá), addig büntetőjogilag egyáltalán nem (vagy csak jóval szűkebb körben [lásd a Btk. 181. § (1) és (2) bekezdéseiben szabályozott káros szenvedélykeltés bűncselekményét]) értékelhető az új összetételű anyagokkal kapcsolatos tevékenység. Ennek következtében a jogalkotás konstans lépéskényszerben van és kénytelen folyamatosan kiegészíteni, módosítani a kábítószeresek felsorolását tartalmazó jogforrásokat.
- [29] Az Alkotmánybíróság utal rá, hogy utóbb említett esetkorre korábban is egy külön, szintén absztrakt mérce vonatkozott {[az adott szer élettani hatásának a morfinbázis élettani hatására történő átváltása], lásd a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Btké.) 23. § (4) és (5) bekezdéseit}, amelyet éppen a szakértői szerv javaslatára változtatott meg a jogalkotó és hozta létre a bírói kezdeményezésekben

kifogásolt fogalmat (lásd: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény javaslatának 461. §-ához fűzött miniszteri indokolást).

- [30] Az Alkotmánybíróságnak vizsgálata során figyelemmel kellett lennie a támadott rendelkezés további jellemzőjére, nevezetesen arra, hogy annak egy konkrét ügyben történő alkalmazása (tehát a kábítószer mennyiségének adott ügyben történő meghatározása) különleges szakértelmet is megkíván. Ennek megfelelően a jogalkalmazóknak minden esetben szakértőt kell igénybe venniük annak megállapításához, hogy az adott ügyben fennállnak-e, ha igen milyen mértékben a bírói kezdeményezésekben kifogásolt fogalom elemeit alátámasztó tények. Másként fogalmazva, a Btk. 461. § (4) bekezdésének jogalkalmazói értelmezéséhez az ügyben kirendelt szakértő(k) véleménye biztosítja a természettudományos megalapozást.
- [31] A büntetőügyekben kirendelt vegyészszakértő kompetenciájába tartozik annak megválaszolása, hogy az ügyben lefoglalt kábítószernek mennyi a tiszta hatóanyagtartalma, míg a kirendelt orvosszakértő szolgáltathat adatot – a vegyészszakértői véleményben foglaltak figyelembevételével – a hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagjára vonatkozóan. (A toxikológus szakértő pedig az adott személytől vett minta elemzése alapján zárja ki, vagy erősíti meg a kábítószer-fogyasztás tényét.). Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a kifogásolt mennyiség-fogalom értelmezését azonban a büntetőügyekben eljáró jogalkalmazó szervek, végső soron pedig a bíróság végzi el.
- [32] 5. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Btk. 461. § (4) bekezdésében szereplő fogalom egy olyan absztrakt meghatározás, amelyben a jogalkotó a Btk. 461. § (1) és (2) bekezdéseiben nem szereplő kábítószeres mennyisége meghatározásának alapegységét (hozzá nem szokott fogyasztó átlagos hatásos adagja) általánosítva határozta meg.
- [33] 5.1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállamiság alkotmányos elvéből nem következik, hogy kizárólag a részletekre kiterjedő szabályozási mód felel meg az egyértelműség követelményének. {847/B/1996. AB határozat, ABH 1996, 644, 645.; utoljára megerősítve: 3104/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [41]} Sokszor éppen az általános jellegű – és nem a részletező – szabályozás segíti elő a jogbiztonságot. Ugyanis bizonyos, folytonos változásnak kitett életviszonyok, körülmények kimerítő vagy túlzottan konkrét szabályozása következtében előfordulhat, hogy a jogszabály hatályát olyan helyzetekre is ki kell terjeszteni, amelyre a jogalkotó eredetileg nem gondolhatott, ez pedig a sorozatos jogszabályváltozások kényszere folytán veszélyt jelentene a jogbiztonságra. {Lásd: 55/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 442, 661.; utoljára megerősítve: 3104/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [41]}

- [34] Az Alkotmánybíróság a szabályozás jogalkotói indokának ismertetésekor utalt rá, hogy a jogalkotó a kifogásolt meghatározást a szakértői szerv javaslatára hozta létre (lásd: Indokolás IV/4.2. pont).
- [35] A mérce általános megfogalmazásával a jogalkotó egyfelől azt kívánta biztosítani, hogy az univerzálisan használható legyen a különféle kábítószeres esetekben és ne legyen szükség annak módosítására, az újabb anyagok kábítószernek történő minősítésével (listára kerülésével) egyidejűleg. Másfelől az általános – és átlagot középpontba állító – megfogalmazással válik a mennyiség-meghatározás objektívvé, hiszen a kábítószer mennyisége nem a konkrét elkövető személyes tulajdonságaitól, a kábítószer konkrét használati módjától függ.
- [36] Az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az „átlagos hatásos adag” nyilvánvalóan az adott szer lehetséges felhasználási módjait számba vevő, átlagos testfelépítésű személyre gyakorolt hatást a maga absztraktságában meghatározó mérce, amely éppen ezáltal biztosítja az egységes elbírálási szempontokat minden ügyben. Mindezekre figyelemmel nem osztotta az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezések azon érveit sem, amelyek a norma határozatlanságát azért is támadták, mivel az nem határozza meg pontosan, hogy az adott szer mely használati módja szerinti hatásos adag megállapítására vonatkozik.
- [37] A szabályozás indokait is figyelembe véve tehát az Alkotmánybíróság megállapította, hogy önmagában nem kifogásolható alkotmányosan az, hogy bizonyos kábítószeres mennyiségének meghatározásához a jogalkotó olyan szabályt alkotott, amely nem konkrét tömegértékben határozza meg a számítás alapját, hanem egy absztrakt mércét használ.
- [38] 5.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a bírói kezdeményezésekben kifejtett azon érveket vizsgálta, amelyek – az általános megfogalmazás elfogadása mellett – szükségesnek tartották mégis azt, hogy a jogalkotó pontosabban határozza meg a kifogásolt norma által használt fogalom elemeit, ugyanis ennek hiányát tekintették a kiszámíthatóság elvét sértő alaptörvény-ellenes állapotnak.
- [39] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint az eleve értelmezhetetlen jogszabály egyértelműen a jogbiztonság sérelmét jelenti (lásd: 36/1997. (VI. 11.) AB határozat, ABH 1997, 222, 227–228.; megerősítve: 3068/2013. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [23]). Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a kifogásolt rendelkezés nem minősül ilyen jogszabálynak, hiszen olyan fogalmakat használ, amelyek a kábítószer mennyiségének meghatározásában kompetenciával rendelkező szakértők (igazságügyi vegyész- és orvosszakértők), valamint a bíróságok számára megfelelően értelmezhetők.

- [40] Az Alkotmánybíróság korábban megállapította, hogy „[a] jogszabályok rögzített nyelvi formában jelennek meg. A nyelvi megfogalmazás fogalmai, kifejezései mindig általánosak.” {1160/B/1992. AB határozat, ABH 1993, 607, 608.; legutóbb megerősítve: 3038/2016. (III. 3.) AB határozat, Indokolás [36]} Következésképpen előfordulhat, hogy bizonyos jogszabályban rögzített fogalom jelentése többértű, így csak a jogalkalmazói (végső soron bírói) értelmezés során nyeri el az adott jogágban, illetve jogviszonyban irányadó jelentéstartalmát. Ahogy az Alkotmánybíróság többször, következetesen leszögezte: a sérelmezett jogszabály tartalmának homályossága, ellentmondásossága, bizonytalansága csak abban az esetben alaptörvény-ellenes, ha a normatartalom tisztázatlanságának feloldására a bíróságok jogszabály-értelmezése már nem elegendő. {1263/B/1993. AB határozat ABH 1994, 672, 673–674.; 534/E/2001. AB határozat, ABH 2002, 1283, 1288–1289.; legutóbb megerősítve: 3098/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy „[a] büntetőjogi kodifikáció sajátja, hogy a törvényi tényállások nemcsak a pusztán felismerést kívánó leíró jellegű elemeket, hanem bírói mérlegelést követelő normatív elemeket is tartalmaznak.” (334/B/2000. AB határozat, ABH 2003, 1180, 1182.; 3258/2015. (XII. 22.) AB határozat, Indokolás [28]; legutóbb megerősítve: 3074/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [71])
- [41] Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a támadott jogszabályi rendelkezés megfogalmazás-módja nem gátja annak, hogy a jogalkotó által részletesen meg nem határozott fogalmakat a jogalkalmazók – figyelemmel a természettudományos megalapozást szolgáló szakvéleményekben foglaltakra – tartalommal töltsék ki, illetve értelmezzék. E körben hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy nem jelenti a jogbiztonság sérelmét önmagában az, ha egy, a jogalkotó által újonnan megalkotott norma, fogalom értelmezésében kezdeti bizonytalanság mutatkozik a jogalkalmazók részéről. A Kúria – Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésébenben is rögzített – és éppen a jogbiztonságot szolgáló – feladata ugyanis, hogy a jogalkotó által kodifikált fogalmak viszonylagos újdonságából fakadó esetleges, eltérő joggyakorlatban is testet öltő értelmezési bizonytalanságot a jogegység megteremtése érdekében tett intézkedésekkel megszüntesse. Annál is inkább, mert az Alkotmánybíróság a norma egyértelműségének, illetve határozottságának vizsgálata során mindig nagy jelentőséget tulajdonított annak, hogy a vizsgált rendelkezéssel kapcsolatban a kialakult és megszilárdult bírói gyakorlat milyen értelmezést kapcsol az adott jogszabályhoz. {47/2003. (X. 27.) AB határozat, ABH 2003, 525, 535.; 56/2010. (V. 5.) AB határozat, ABH 2010, 383, 388–389.; megerősítve: 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [63]}

- [42] 5.3. A bírói kezdeményezések – a konkrét ügyekben a szakértők részéről érkezett jelzések alapján – utaltak arra is, hogy a kábítószer mennyiségének meghatározása során a különleges szakértelmet igénylő kérdések megválaszolására kompetenciával rendelkező szakértők bizonytalanságának oka, hogy nevezettek nem rendelkeznek egységes módszertani útmutatóval, ajánlással a Btk. által külön nem nevesített kábítószer mennyiségének (azon belül a hatásos adag) meghatározásához. Az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezések alapjául szolgáló büntetőügyek alapján megállapította, hogy a szakértői kompetenciába tartozó kérdések megválaszolásánál a bizonytalanság nem a norma határozatlanságából, hanem abból fakad, hogy az újonnan megjelenő, kábítószernek minősülő anyagok hatásmechanizmusa nehezebben azonosítható, mint a régebb óta ismert kábítószer esetén. Ennek megfelelően általános gyakorlat, hogy a szakértők részéről a „hatásos adag” mennyiségi meghatározása adott esetben csak tág határok között (alsó és felső érték megadásával) történhet meg. Figyelemmel azonban arra, hogy – amint az Alkotmánybíróság már utalt rá (lásd: Indokolás IV/5.1. pont) – a jogalkotó absztrakt mércét alkotott, hiszen „átlagos” hatásos adagként határozta meg a mennyiség tekintetében irányadó alapegységet, ezért ez a fajta szakértői mennyiség-meghatározás sem teremti meg az önkényes bírósági jogértelmezés lehetőségét.
- [43] 5.4. Végül az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy a kábítószerrel kapcsolatos büntetőügyekben is irányadó a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 78. § (3) bekezdése, amely szerint az eljáró bíróság a bizonyítékokat egyenként és összességükben szabadon értékeli, és a bizonyítás eredményét az így kialakult meggyőződése szerint állapítja meg. A vegyészszakértői és az orvosszakértői vélemény is a bizonyítási eszközök egyike, ennek megfelelően – az egyéb bizonyítékokkal együtt – a bírósági értékelés alá esik a megszorítással, hogy – mivel különleges szakértelmet tételez fel – nem vethető el csupán azon az alapon, hogy azt a bíróság az általános élettapasztalattal ellentétesnek értékeli. Kétely esetén arra van lehetőség, hogy a bíróság újabb szakértőt alkalmazzon [lásd: Be. 111. § (1) bekezdés], vagy a tényre ugyanazon vizsgálati anyag alapulvételével készített szakértői vélemények közötti, másként fel nem oldható ellentét kiküszöbölésére ismét szakértőt alkalmazzon [lásd: Be. 111. § (5) és (6) bekezdések].
- [44] A bizonyítékok értékelésével összefüggő garanciális szabály, illetve az ártatlanság vélelméből következő alkotmányos elv [lásd: 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [57]], hogy a kétséget kizáróan nem bizonyított tény nem értékelhető a terhelt terhére [lásd: Be. 4. § (2) bekezdés]. Ennek megfelelően, ha a kábítószerrel kapcsolatos konkrét büntetőügyben a bíróság – a bizonyítási eszközök beszerzésére vonatkozó kötelezettségének teljesítését követően – nem találja kétséget kizáróan bizonyítottnak a kábítószer mennyiségének jelentős, vagy különösen jelentős mértékét, az *in dubio pro reo* elv alapján csak az aggálytalanul megállapítható

mennyiségű kábítószer alapján minősülő bűncselekményben állapíthatja meg a terhelt bűnösségét.

[45] 6. Az Alkotmánybíróság tehát úgy ítélte meg, hogy a bírói kezdeményezésekben kifogásolt rendelkezés nem sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság követelményét, mivel – tekintettel a Kúria jogegység megteremtését szolgáló garanciális feladatkörére is – a bíróságok számára megfelelően értelmezhető, ezért a bírói kezdeményezéseket elutasította.

Budapest, 2017. november 6.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [46] Nem tudom támogatni a határozat rendelkező részét. Úgy gondolom, hogy a bírói indítványok vizsgálata alapján az Alkotmánybíróságnak az indítványok elutasítása helyett a kifogásolt Btk.-rendelkezés megsemmisítéséről kellett volna döntést hoznia az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített jogbiztonságból fakadó követelmények megsértése miatt.
- [47] 1. Az indítványok által felvetett alkotmányossági probléma álláspontom szerint kettős. Egyrészt abból fakad, hogy a bírói indítványokban is megjelölt és az új Btk.-ban nem nevesített kábítószeres minősítést meghatározó mennyiségét az egyes büntetőeljárásokban a kirendelt szakértőknek kell meghatározni oly módon, hogy arra vonatkozóan a Btk.-ban nincs egységes mérce. A másik fontos dilemma, hogy a „hozzá nem szokott fogyasztó” és az „átlagos hatásos adag” definícióját a jogalkotó szintén nem rögzítette. Semmiféle támpontot nem adott a szakértőknek arra vonatkozóan, hogy e két jogi fogalmat –, amelyeket a mennyiség meghatározásakor alkalmazniuk kell –, miként értelmezzék. Így ezen jogi fogalmak értelmezését lényegében a szakértőkre bízta. A bírói gyakorlat sem tudja ugyanakkor kialakítani e két jogi fogalom tartalmát, mert ahhoz természettudományos ismeretekre lenne szükség, így ez meghaladja a bíróságok kompetenciáját is. Ezt az érvelést támasztja alá a Pécsi Törvényszék által a bírói kezdeményezéshez csatolt tárgyalási jegyzőkönyvben a meghallgatott igazságügyi szakértő nyilatkozata (Pécsi Törvényszék 15.B233/2016/31 tjk. 2–3. olal). A Nemzeti Szakértői és Kutató Központ nem adott ki a fogalmak értelmezésével kapcsolatban ajánlást vagy módszertani levelet. Ezzel a megoldással a jogalkotó nem csupán az adott kábítószer hatását és abból fakadóan a releváns mennyiség megállapítását, hanem a hatás vizsgálata általános szempontjainak a meghatározását is a szakértőkre bízta.
- [48] Úgy vélem, hogy ezen, a szakértői eljárásban alkalmazandó jogi fogalmak határozatlansága, komoly aggályokat vet fel a jogbiztonságból fakadó követelmények érvényesülését illetően az alábbiak szerint.
- [49] 2. Tény, hogy a büntető jogalkotás nem tudja megfelelő ütemben követni az új típusú kábítószeres megjelenését, és a jogalkotónak megoldást kell találnia ezen esetekre annak érdekében, hogy az új drogokkal összefüggésben is sor kerülhessen a büntetőjogi felelősségre vonásra. Nyilvánvaló az is, hogy a kábítószeres egyes típusai hatásainak a felméréséhez, az alapján pedig a minősítés szempontjából releváns mennyiségi kategóriák meghatározásához a szakértők rendelkeznek tudással és felkészültséggel. A jogalkotónak ugyanakkor a jogbiztonságból – különösen pedig a kiszámíthatóság követelményéből adódóan – feladata, hogy a szakértői tevékenységhez – amennyire lehet – egyértelmű jogszabályi háttérrel biztosítson. Ebből fakadóan pedig a jogalkotónak kötelessége, hogy azokat az általános jogi

fogalmakat, amelyeket a szakértőknek szakmai tevékenységük során alkalmazniuk kell, amelyekre a véleményeiket alapítják, definiálja.

[50] Ilyen fogalmakat rögzít a Btk. kifogásolt 461. § (4) bekezdése is, amikor a kábítószer tiszta hatóanyag-tartalmát a „hozzá nem szokott fogyasztó” „átlagos hatásos adagjának” a meghatározott mértékéhez rendeli viszonyítani. Mivel a jogalkotó ezen fogalmak definícióját a szabályozásban nem rögzítette, azok értelmezése a fogalmakat alkalmazni köteles szakértők feladata. Ennek következtében pedig a Btk. 461. § (4) bekezdésének az alkalmazásához az ügyben kirendelt szakértő(k) véleménye nem csupán a természettudományos megalapozást biztosítja, hanem jogalkalmazói értelmezést is kapcsol. A szakértői véleménnyel szemben támasztott követelmény: az objektivitás, a függetlenség, valamint az, hogy tudományos módszereken alapuljon. Elvárás továbbá, hogy fő szabályként megismételhető és kontrollálható legyen a szakértői vizsgálat és annak eredménye is. A Tatabányai Törvényszék által előterjesztett bírói kezdeményezés rögzíti, hogy az igazságügyi szakértők a bizonyítási eljárásban mindig más „háttérre” hivatkoztak azzal összefüggésben, hogy miként állapították meg az MDMB-CHMICA átlagos hatásos adagját hozzá nem szokott fogyasztó esetén. Hol a tudományos konferenciákon elhangzottakra, hol az Európai Kábítószer Információs Adatbázisban szereplő adatokra, de hangsúlyozták, hogy a „szer átlagos hatásos adagjáról nem áll rendelkezésre hivatalos adat”.

[51] Látható, hogy a jogalkalmazói értelmezés szempontrendszerét a szakértők saját tevékenységük során, autonóm módon, a bíróság értelmezésétől függetlenül alakítják ki. A bíróságoknak pedig nincs lehetőségük arra, hogy a jogalkalmazás egységességét a szakértői jogértelmezésre kihatóan biztosítsák. A legfőbb bírói fórum, a Kúria alaptörvényben rögzített felhatalmazása is a bíróságok jogalkalmazása egységének a biztosítására korlátozódik, így eszközeivel a szakértői jogértelmezés alakítása nem lehetséges.

[52] Úgy vélem, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben folytatott alkotmányossági vizsgálatnak ezekre a szempontokra is figyelemmel kellett volna lennie, aminek eredményeként az Alkotmánybíróságnak arra a következtetésre kellett volna jutnia, hogy a Btk. kifogásolt szabálya nem tesz eleget a jogbiztonságból fakadó, különösen pedig a kiszámítható jogalkalmazással összefüggő követelményeknek. Ennek következtében pedig az Alkotmánybíróságnak a kifogásolt jogszabályi rendelkezést meg kellett volna semmisítenie. A fentiek értékelése hiányában azonban a határozat következtetéseit nem tartottam meggyőzőnek. Ezért a Btk. 461. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének a megállapítására irányuló bírói kezdeményezések elutasításával nem értek egyet.

- [53] 3. A döntéshozatal kapcsán fontosnak tartom jelezni, hogy jelenleg is zajlik az a nagyszabású jogszabály-módosítási folyamat, amely a 2018. július 1-jén hatályba lépő új büntetőeljárás kódexhez, a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez (új Be.) kapcsolódik. Ennek keretében az Igazságügyi Minisztérium a szakmai fórumokon már véleményezésre bocsátott egy előterjesztést, amelynek értelmében a Btk. 461. § (1) bekezdés *a)* pontja az *al)–ao)* alpontokkal egészül ki. Ezek közül az *am)* alpont az AB-CHMINACA és az MDMB-CHMICA anyagok kapcsán 0,05 grammal határozza meg a kábítószer csekély mennyiségét. A jogalkotó tehát szükségesnek tartotta a Btk. kiegészítését azon kábítószer mennyiségének a meghatározásával összefüggésben, amelyek a bírói indítványok alapjául szolgáló büntetőeljárások tárgyát képezik. A jogszabályi módosítás indokai között a miniszteri indokolás nem ismertet alkotmányos szempontokat.
- [54] Abból a tényből ugyanakkor, hogy az előterjesztés a fentiek szerinti módosítást tartalmazza, levonható az a következtetés is, hogy – összhangban a jelen különvéleményben kifejtett álláspontommal – a Btk. hatályos szabályozásának a korrigálását maga a jogalkotó is szükségesnek ítélte meg.

Budapest, 2017. november 6.

Dr. Cziné Ágnes s. k.,
alkotmánybíró